

Šokėjo ABC

BC

Šokėjo ABC

Praktinis šokėjo
veiklos žinynas

Vilnius, 2010

Žinyno leidybą parėmė Lietuvos Respublikos kultūros rėmimo fondas

© Sigita Ivaškaitė, 2010

© Audronis Imbrasas, 2010

© Vita Mozūraitė, 2010

© Lietuvos šokio informacijos centras, 2010

Turinys

Įvadas .. 5

ABC INFORMACIJA

Skėtinės organizacijos .. 7
Lietuvos mokyklos .. 9
Užsienio mokyklos .. 11
Kasdienis trenąžas .. 14
Repeticijų salės .. 15
Svarbiausi renginiai .. 16
Medicinos įstaigos, gydytojai .. 18
Specializuotos bibliotekos .. 20
Aprangos ir avalynės parduotuvės .. 22

ABC SKAITINIAI

Paraiškų rašymo ABC .. 23
Finansų šaltinių ABC .. 28
Spektaklių kūrimo ABC .. 33
Ryšų su visuomene ABC .. 36

Naudingos nuorodos .. 39

Įvadas

Savo rankose laikote pirmąjį Lietuvoje profesionalaus šokėjo žinyną. Ilgai svarstėme, ar jo iš viso reikia. Prieš dešimtmetį ar du – gal nereikėjo, bet pastaraisiais metais šokio trupės ir neformalios grupės dygsta kaip grybai po lietaus, jų spektakliuose šoka įvairūs artistai, projektus kuria ne viena dešimtis choreografų, Lietuvoje ima rodytis užsieniečiai šokėjai, jau sunku ir besuskaičiuoti šokio mokslus užsienyje kremtančius, bet ketinimų dirbti gimtojoje šalyje neatsisakančius lietuvius. Šio profesinio gyvenimo dalyviams norom nenorom iškyla daugybė klausimų, turbūt nelabai aktualių įprastinės valstybinės ar municipalinės šokio trupės artistui: kokiomis lėšomis finansuoti naują spektaklį, kur jį repetuoti, kaip kasdien palaikyti fizinę formą, kur tobulintis, į kokį gydytoją kreiptis dėl profesinių negalavimų, galų gale – iš ko gyventi bei kaip išgyventi?

Į svarbiausius praktinius profesinius klausimus ir mėgina atsakyti šis žinynas, sudarytas remiantis panašaus pobūdžio Prancūzijos, Jungtinės Karalystės, JAV ar kitų šalių leidiniais. Pirmiausia jis skirtas šiuolaikinio šokio bendruomenės – šokėjų, choreografų, pedagogų – poreikiams tenkinti. Šios vis dar jaunos Lietuvoje srities profesionalai gerokai menkiausiai socialiai apsaugoti nei kitų menų darbuotojai, finansuojami nesistemiškai, šiuolaikinio šokio mokymo sistema smarkiai tebesiskiria nuo vakarietiško analogo ir t. t. Apie išgyvenimą jau nė nekalbėsime – dažniausiai tai būna laisvai samdomi žmonės, nes kol kas šalyje tėra viena (municipalinė) šiuolaikinio (modernaus)

šokio trupė, samdanti šokėjus nuolatiniam darbui. Tačiau leidinyje naudingos informacijos gali rasti ir valstybinių trupių artistai ar kitų sceninio šokio žanrų kūrėjai. Jei jie reikš pageidavimų, ateityje, žinoma, plėšime ir šio žinyno informacijos bei profesinių patarimų bazę.

Leidinį taikėme profesionalams arba siekiantiems tokiais tapti. Lietuvoje, kaip ir absoliučiai visose kitose šalyse, šiuolaikinis šokis prasidėjo nuo pavienių entuziastų, kurių grupės pamažu stiprėjo ir struktūravosi į dabar jau visai nemenką profesinę bendruomenę. Šiais laikais apstu aukštojo šokio mokslo diplomus turinčių profesionalų, bet ir toliau dalis žmonių – ir šokėjų, ir choreografų – į profesionalųjį šokį ateina iš, griežtai vertinant, mėgėjų ar kitų sferų – teatro, sporto ar net visai menui tolimų sričių. Mūsų pateikiama informacija gali padėti jiems profesionalėti ir orientuotis profesinėje aplinkoje.

Kita vertus, vienas toliau siekiančių šios nedidelės knygelės tikslų yra skatinti profesinės šokio bendruomenės konsolidaciją, tarpusavio sąveiką bei stiprinti sąmoningumą. Juk neįmanoma neperžengiant vienos trupės ar grupės ribų išspręsti visų profesinių problemų – nerealu kiekvienai bendraminčių grupei nuomotis po tinkamai įrengtą repetitijų salę, sukaupti visą reikiamą informaciją ar samdyti pedagogus profesinei formai palaikyti. Tikėtai jungdami skirtingų subjektų – individų ir grupių energiją, žinias, mąstymą bei profesinį entuziazmą, kada nors galėsime, galbūt – net netolimoje ateityje, pasiekti, kad šokio profesionalų bendruomenė galėtų turėti ekonomiškai pagrįstas ir

adekvačias veiklos sąlygas, bent jau panašias į tas, kokias mūsų šalyje turi muzikai ir teatralai. Po Europą sklando Šokio planų (šokio strategijų ar kitokiais pavadinimais užvardytų šokio politikos dokumentų) dvasia – verta tikėtis, kad ji atplazdės ir iki Lietuvos. Ir dėl to verta stengtis.

Informaciją žinynei atrinkome remdamiesi šiais pagrindiniais principais: veiklos, teikiamų paslaugų arba darbo sąlygų profesionalumas ar bent jau profesionalumo siekis, kokybė, įvairovė ir atvirumas visai šokio bendruomenei. Leidinyje nėra kalbama apie konkrečias šokio trupes – tam skiriamas kitas, kasmetinis, Lietuvos šokio informacijos centro leidinys „Lietuvos šokio scena“ su naujausiu spektaklių DVD, sėkmingai platinamas ir Lietuvoje, ir kitose šalyse. Tuo tarpu „Šokėjo ABC“ skirtas aprašyti ne meno sėkmės istorijas, o praktines sąlygas ir veiklos rūšis, galinčias padėti tą meną kurti.

Leidinyje kol kas apsiribojama trimis miestais – Vilniumi, Kaunu ir Klaipėda. Ne todėl, kad ignoruotume kitus – tiesiog kol kas šiuolaikinio šokio profesionalai koncentruojasi būtent išvardytuose didmiesčiuose, tad nuo jų ir pradėdame. Jei bendruomenė plėsis – informaciją atitinkamai kaupsime bei pateiksime ir mes.

Laikykite šį leidinį eksperimentiniu – neabejojame, kad jis sulauks kritikos ir konstruktyvių pasiūlymų. Gali būt, kad ateityje dalį informacijos teks tikslinti, kai kurių aprašomų subjektų atsiskyti, kitus – įtraukti, daug ką lems jų teikiamų paslaugų ar vykdomos veiklos kokybė, gebėjimas užtikrinti šokiui tinkamas sąlygas. Jei tokių pasiūlymų

ar pageidavimų bus – numatome plėsti ir aptariamų profesinės veiklos aspektų sąrašą. Gali būti, kad pateiksime rekomendacijų sveikatos, mitybos, teisės klausimais, patarsime, kaip steigti kūrybai tinkamą įstaigą, kaip gauti meno kūrėjo statusą ar tinkamai apskaičiuoti mokėtinus mokesčius.

O dabar nuoširdžiai lauksime komentarų ir pastabų (paskutiniame leidinio puslapyje nurodyta mūsų kontaktinė informacija). Tik Jūs, šokio profesionalai, patys galite pasirūpinti sau tinkamomis veikimo sąlygomis bei prielaidomis. Gyvenimas šiais laikais dinamiškas, informacija ir poreikiai kinta, įstatymai bei mokesčiai – taip pat. Padėkite mums padėti Jums. Laikas judėti šokio civilizacijos link ir Lietuvoje.

Skėtinės organizacijos

Šiame skyrelyje išvardijamos organizacijos, kurios užsiima daugiau negu tik spektaklių kūrimu ar konkrečių renginių organizavimu. Be abejo, jos vykdo ir konkrečius savo projektus, kartais – sudėtingus, kuriems reikia ne vieno mėnesio darbo, tačiau į jas galite kreiptis ir įvairiais profesinio gyvenimo klausimais, teirautis vienokios ar kitokios informacijos apie šokį, bendrų patarimų.

VILNIUS

Lietuvos šokio informacijos centras

Lietuvos šokio informacijos centras (LŠIC) buvo įkurtas 1995 m. privačių asmenų iniciatyva. Pagrindinis LŠIC tikslas – kaupti informaciją apie profesionalų šokio meną ir skleisti ją Lietuvoje ir užsienyje, formuoti šokio politiką, ginti šokio interesus.

Šiltadaržio g. 6, (8 5) 204 0835, info@dance.lt
www.dance.lt

Šiuolaikinio šokio asociacija

Šiuolaikinio šokio asociacija (ŠŠA), kurią 2007 m. įkūrė dvidešimt penki Lietuvos šiuolaikinio šokio choreografai ir šokėjai, turintys meno kūrėjo statusą, atstovauja šiuolaikinio šokio bendruomenės narių interesams formuojant Lietuvos kultūros politiką, siekia užtikrinti šalies šiuolaikinio šokio kūrėjų kasdienio darbo sąlygas ir platesnį kūrybos pristatymą.

info@lcda.lt
www.lcda.lt

db Projektai

Nevyriausybinių organizacija, užsiimanti kultūrine, menine, edukacine veikla. Prioritetas – šiuolaikinis šokis vaikams ir jaunimui. Nuo savo įsikūrimo 2007 m. „db Projektai“ sėkmingai plėtoja profesionaliojo šiuolaikinio šokio, skirto jaunajai publikai, kultūrą.

Žalgirio g. 88A-1, 8 614 02 652, info@dbpro.lt
www.dbpro.lt

Menų spaustuvė

Šiuolaikinių scenos menų centras, atviras visiems kūrybingiems žmonėms. Menų spaustuvė siekia ugdyti kūrybingą visuomenę, naujinti Lietuvos kultūrą ir Lietuvą per kultūrą. Ji suteikia galimybę kūrybine ir vadybine scenos menų veikla užsiimančioms nevyriausybiniams organizacijoms kurti, o žiūrovui – išvysti tai, ko nerodo kiti teatrai.

Šiltadaržio g. 6, (8 5) 204 0832, info@menuspaustuve.lt
www.menuspaustuve.lt

KAUNAS

Kauno šokio teatras „Aura“

Profesionalus šokio teatras, per daugiau negu 30 kūrybinės veiklos metų sukaukęs didžiulę šokio patirtį ir pasiekęs tarptautinį pripažinimą. „Aura“ surengė pirmąjį Lietuvoje tarptautinį modernaus šokio festivalį Kaune, viena pirmųjų pradėjo rengti socialines-edukacines programas šokio mėgėjams ir profesionalams.

M. Daukšos g. 30A, (8 37) 20 20 62, info@aura.lt
www.aura.lt

KLAIPĖDA

Menininkų grupė „Žuvies akis“

Įkurta 2002 m. Vienija jaunuosius Klaipėdos menininkus, atstovaujančius menams: šiuolaikiniam scenos menui – šokiui, choreografijai, muzikai, teatrui ir kt., vizualiesiems menams ir dizainui, meno kritikai. Pagrindiniai grupės tikslai: burti jaunuosius menininkus bei padėti jiems integruotis į kultūros gyvenimą, organizuoti įvairius kultūros projektus, bendradarbiauti su kitais menininkais iš Lietuvos ir užsienio, aktyvinti ir įvairinti Klaipėdos meninį gyvenimą.

Kretingos g. 43-7, 8 611 14 800, 8 615 31 052,
goda@zuviesakis.lt, agnija@zuviesakis.lt
www.zuviesakis.lt

Lietuvos mokyklos

Kol kas Lietuvos šokio mokymo sistema gerokai skiriasi nuo Vakarų analogų, iš kurių po pasaulį sklinda stipriausi ir įdomiausi šiuolaikinio šokio profesionalai. Tačiau ir Lietuvoje aukštasis šokio mokymas jau artėja prie daugelyje Europos šalių egzistuojančios sistemos. Daugėja oficialių mokymo institucijų, kuriose dėstomas šokis, jose daugėja įvairių disciplinų dėstančių profesionalų, vis daugiau lietuvių svetur studijuoja ar bent jau stažuoja, dalis jų grįžta bei ima krinti Lietuvoje labai jau neskalsią dėstytojų duoną.

Taigi – šiuolaikinio šokio profesionalu jau galima tapti ir Lietuvoje (ir jau ne pirmus metus). Vis dėlto prieš pasirinkdami būtinai atidžiai išnagrinėkite, kokia padėtis toje ar kitoje mokymo įstaigoje, kokie dėstytojai ten dėsto, kokios studijų programos veikia. Pravartu pasidomėti ir praktinėmis mokymosi sąlygomis (pvz., nepatartume mokytis ten, kur šokio pamokos gali vykti ir menkai šildomose patalpose – pasekmės pastebimos ne iš karto, bet apie jas tikrai sužinosite laikui bėgant), susižinoti, kur konkrečiai yra įsidarbinę, kokiuose projektuose dalyvauja neseniai šias mokyklas baigę jaunuoliai. Neabejojame, kad profesionalėjant visai bendruomenei, stiprės bei įvairės ir šokio mokymo sistema. Pasvajokime – kada nors visur pagaliau bus įrengta speciali, studentų kūnų netraumuojanti danga bei atsiras elementarią higieną užtikrinantys dušai...

VILNIUS

Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla, Baletų skyrius

Baletų skyriuje moksleiviai rengiami dirbti šokėjais profesionaliuose teatruose – Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre, Kauno ir Klaipėdos muzikiniuose teatruose. Vienintelė profesionali tokio profilio, tarptautinį pripažinimą pelniusi mokykla Lietuvoje. Ji suteikia ne vien specialybę (baletų artisto), bet ir bendrąjį vidurinį išsilavinimą. Mokymosi trukmė – 13 metų.

Mokytis galima ir neakivaizdžiai (tada mokslas – mokamas), o nuo 9 klasės galima rinktis šiuolaikinio šokio specializaciją, į kurią galima stoti prieš tai ir nesimokius menų mokykloje.

T. Kosciuškos g. 11, (8 5) 262 2871,
baletas@ciurlioniomm.lt
www.cmm.lt/cms/content/view/17/20/

Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Teatro ir kino fakultetas, Šokio ir judesio katedra

Čia rengiami aktoriai-šokėjai. Pagrindinė studijų kryptis – šiuolaikinis šokis. Suteikia galimybę gauti ir bakalauro, ir magistro laipsnį. Studijų programoje – šokio ir teatro istorija, įvairios šokio technikos, vaidyba, universitetiniai dalykai.

T. Kosciuškos g. 10, (8 5) 262 6770, r.juzokiene@lmta.lt
www.lmta.lt/web/index.php?page_id=248

**Vilniaus pedagoginis universitetas,
Kultūros ir meno edukologijos institutas,
Meninio ugdymo katedra,
Šokio pedagogika**

Didžiausias Lietuvoje pedagogus ren-
giantis universitetas siūlo plačią šokio
pedagogų rengimo programą.

Studentų g. 39, (8 5) 279 0281, rastine@vpu.lt
www.vpu.lt/kmei/muk/Page.aspx?pageID=2010

**Vilniaus kolegija, Menų fakultetas,
Scenos meno ir šokio pedagogikos
katedra: šokio pedagogika, pramoginis
scenos menas**

Didžiausios šalies kolegijos Menų fakul-
teto siekis – rengti aukštos kvalifikacijos
šokio pedagogikos ir pramoginio scenos
meno specialistus su aukštuoju neuni-
versitetiniu išsilavinimu, atitinkančiu
visuomenės poreikius. Abi programos
supažindina su šiuolaikiniu šokiu pagal
specializacijos poreikius.

Didžioji g. 38, (8 5) 219 1717, j.bradauskiene@mef.viko.lt
Šokio pedagogika – [mef.viko.lt/index.php?
page=studiju-programos-aprasas-1](http://mef.viko.lt/index.php?page=studiju-programos-aprasas-1)
Pramoginis scenos menas – [mef.viko.lt/index.php?
page=studiju-programos-aprasas-2-2](http://mef.viko.lt/index.php?page=studiju-programos-aprasas-2-2)

KLAIPĖDA

**Klaipėdos universitetas,
Menų fakultetas,
Choreografijos katedra**

Ruošdama choreografus, katedra ir
jos dėstytojai orientuojasi į bendrą
choreografo lavinimą. Šioje institucijoje
daugiausia dėmesio skiriama tautiniam
sceniniam ir sportiniam šokiui, šiuo-
laikinio šokio mokoma paskutiniuose
semestruose. Pagrindinės studijų
programos kryptys – sceninio liaudies
šokio choreografas, sportinių šokių
choreografas.

K. Donelaičio g. 4, (8 46) 39 87 12, (8 46) 39 87 11,
chgk.mf@ku.lt
www.ku.lt/mf/choreografija/

Užsienio mokyklos

Norintiems studijuoti šiuolaikinį šokį Europa gali pasiūlyti platų galimybių pasirinkimą. Dabar, šiuolaikiniam šokiui sulaukus beveik šimto metų, kiekviena šokio mokykla yra apibūdinama skirtingais šios šimtametės istorijos elementais, nė viena programa nėra tokia pati.

Ar reikia mokyklos, kad taptum šiuolaikinio šokio šokėju? Taip ir ne. Kad taptum šokėju, reikia ilgo ir gana griežto pasirėngimo. Be mokyklos tai padaryti būtų sunku. Kadangi šiuolaikinis šokis apibrėžiamas labiau fizinėmis ar choreografinėmis kūrėjo idėjomis negu kokiu nors vienu specifiniu stiliumi, daugybė šokėjų tampa šiuolaikinio šokio šokėjais tiesiog dirbdami su choreografu, kuriuo jie tiki, prieš tai gavę bet kurios kitos šokio rūšies pasirėngimą.

Ar reikia mokyklos, kad taptum šiuolaikinio šokio choreografu?

Visos toliau išvardytos mokyklos savo programose turi įrašytą choreografijos discipliną. Vis dėlto didžioji šiuolaikinio šokio choreografų dalis niekada nestudijavo choreografijos – jie mokėsi ją kurdami. Laimei ar nelaimi, talentas yra svarbi sąlyga tapti ir būti šokėju ar choreografu. Mokyklos talento neišmokys, tuo labiau neišmokys metodo, kaip kurti įdomią choreografiją. Viskas, ką jos gali padaryti – tai pritraukti talentingus studentus ir suteikti jiems aplinką, kurioje jie galėtų vystyti savo talentus.

P.A.R.T.S

(Performing Arts Research and Training Studios)

P.A.R.T.S. programa ryškiai orientuota į šiuolaikinį šokį, kilusį iš postmoderniojo šokio, tačiau taip pat turi ir klasikinį baletą. Daug dėmesio skiriama kūrybingai aplinkai sukurti, praktiniams ir teoriniams seminarams, projektams su (kviestiniais) choreografais bei pačių studentų kuriamai choreografijai.

Briuselis, Belgija
www.parts.be

SNDO

(School for New Dance Development)

Nuo 1975 m. SNDO veikia kaip postmoderniojo šokio pradininkė. Ketverių metų programa siūlo daugybę fizinių paskaitų (technika, kūno darbas), taip pat paskaitas ir seminarus, skirtus choreografijai ir improvizacijai. SNDO taip pat siūlo trijų savaitinių intensyvių kursų, kaip sudėtinę dvejus metus trunkančios choreografijos magistro laipsnio programos dalį.

Amsterdamas, Olandija
www.sndo.nl

Choreografijos magistras – www.ahk.nl/theaterschool/opleidingen-dans/amch

Rotterdam Dance Academy

Siūlo tradicinio ir šiuolaikinio šokio formų kombinaciją, akcentuodama įvairiapusių šokio įgūdžių ugdymą. Šiuolaikinio šokio specializacija pasirenkama po antrųjų studijų metų. Akademija palaiko stiprų ryšį su olandų šiuolaikinio šokio choreografais.

Rotterdamas, Olandija
www.codarts.nl/01_home_en/03_dans/index.php

SEAD

(Salzburg Experimental Academy of Dance)

SEAD bakalauro programa susideda iš šešių 4–6 savaičių periodų per ketverius metus. Dėstomas šiuolaikinis šokis ir baletas. Platus kūno darbo būdų pasirinkimas. Popietėmis ir vakarais rengiami choreografijos, improvizacijos, teoriniai seminarai ir pasirodymų repetitijos.

Zalcburgas, Austrija
www.sead.at

London Contemporary Dance School

Didžioji programos dalis grįsta tradiciniais šiuolaikinio šokio stiliais (Limonas, Cunninghamas), daug dėmesio skiriama šokimo įgūdžiams. Mokykla yra tame pačiame pastate, kaip ir garsusis *The Place* teatras, tad studentai tiesiogiai prisiliečia prie profesionaliojo lauko.

Londonas, Jungtinė Karalystė
www.theplace.org.uk/lcds

Folkwang Universität

Tai – mokykla su ilga (vokiečių) šiuolaikinio šokio tradicija. Parengiamoji programos dalis yra gana tradicinė, artima baletui. Į choreografinius projektus kaip svečiai kviečiami šiuolaikiniai choreografai.

Esenas, Vokietija
www.folkwang-uni.de

Hochschule für Musik und

Darstellende Kunst Frankfurt, Šiuolaikinio ir klasikinio šokio skyrius

Bakalauro programoje jungiami klasikinio ir šiuolaikinio šokio stiliai bei improvizacija. Programą kuruoja vienas iš kontaktinės improvizacijos pradininkų Vokietijoje Dieteris Heitkampas. Labai svarbi programos dalis – šokėjo, atlikėjo patirties kaupimas.

Frankfurtas, Vokietija
www.hfmdk-frankfurt.info/studium/grundst-studien-gaenge/zeitgenoessischer-klassischer-tanz.html

CNDC

(Centre National de Danse Contemporaine)

Anžė (Angers) aukštoji šiuolaikinio šokio mokykla (École Supérieure de Danse Contemporaine) yra sudėtinė Nacionalinio šiuolaikinio šokio centro dalis. Mokykla siūlo pažangias dvejų metų programas: FAC – šiuolaikinio šokio šokėjams ir ESSAIS – šiuolaikinio šokio choreografams. Mokymo programą, įskaitant mokymo aspektus, iš dalies apibrėžia kviestinių choreografų projektai.

Anžė, Prancūzija
www.cndc.fr

Гуманитарный университет Šiuolaikinio šokio skyrius

Nors Jekaterinburgas – ne visai Europos Miestas (jis yra ties pačia Europos riba Azijos pusėje), bet tai gali būti įdomi alternatyva. Šio miesto Humanitarinio universiteto šokio mokymo programa siūlo tradicinių ir šiuolaikinių pamokų ir seminarų mišinį. Skyriui vadovauja choreografas Aleksandras Gurvičius, buvęs Čeliabinsko Šiuolaikinio šokio teatro bei „Provincialnyje tancy“ šokėjas, ir Marija Kozeva, buvusi „Provincialnyje tancy“ šokėja. Didžioji dalis paskaitų – rusų kalba.

Jekaterinburgas, Rusija
<http://www.gu-ural.ru/?lng=ru&so=5&s1=1&s2=2&s3=5&gid=56>

Dar keletas mokyklų, siūlančių labai stiprias tarptautines šiuolaikinio šokio studijas:

Theater Academy Helsinki

Helsinkis, Suomija
www.teak.fi

Statens Teaterskole

Kopenhaga, Danija
www.teaterskolen.dk

Dansakademie Tilburg

Tilburgas, Olandija
www.fontyshogeschoolvoordekunsten.nl/Dans
Choreografijos magistro programa –
www.fontyshogeschoolvoordekunsten.nl/Dans/Opleidingen/Masteropleiding_choreografie/Introductie_master_choreografie.aspx

Escola Superior de Dança

Lisabona, Portugalija
www.esd.ipl.pt

Dartington College

Dartingtonas, Jungtinė Karalystė
www.falmouth.ac.uk/201/courses-7/undergraduate-courses-42/dance-choreography-bahons-degree-2651.html

Laban Center for Movement and Dance

Londonas, Jungtinė karalystė
www.laban.org

Danshögskolan

Stokholmas, Švedija
www.danshogskolan.se

Parengė Aat Hougee

Kasdienis trenžas

Nuolatinų baleto trupių šokėjai kitaip nė neįsivaizduoja – jų diena prasideda nuo valandėlės trenžo (apšilimo, pramankštos, pamokos ar dar kitaip vadinamo). Tik taip kūnas gali atlaikyti fizinius krūvius, tik taip visas organizmas sistemingai pratinamas būti kūrybos instrumentas. Tačiau nepriklausomų projektų dalyviams arba individualiai dirbantiems profesionalams ne visada paprasta laikytis šitos geležinės taisyklės – nepašauoliuosi bendrabučio kambaryje ar poros kambarių buto virtuvėlėje.

Pasaulyje jau seniai išrastas labai paprastas dalykas – šokio profesionalai bendra-
minčių grupės, kurios bendrai nuomojasi pratyboms tinkamą salę, samdosi pedagogus, trenerius arba tiesiog patys paeilui vadovauja bendroms pratyboms. Taip jie palaiko profesinę formą, saugosi traumų, užsitikrina profesinį ilgaamžiškumą. Kai kuriose šalyse ši problema sprendžiama padedant valstybės ar municipalinių kultūros valdymo institucijoms, kitur tuo rūpinasi asocijuotos šokėjų savivaldos organizacijos ar tiesiog sąmoningos šokėjų grupės. Lietuvoje ši problema jau sprendžiama, todėl nebebūtina išradinėti dviračio – pakanka prisidėti prie trenžų, rengiamų vienoje iš šiame skyrelyje pateikiamų organizacijų. Jei jūsų netenkina dabartinės šios rūšies paslaugos, imkitės to patys. Pasirūpinkite savimi.

VILNIUS

Vyčio Jankausko šokio studija

Menų spaustuvė, Šiltadaržio g. 6, 8 684 72 814
www.vytisdc.lt/studija/veikla.html

Šiuolaikinio šokio asociacija

Organizuoja trenžus, seminarus profesionalams Menų spaustuvėje (3 k. per savaitę)

Menų spaustuvė, Šiltadaržio g. 6, info@lcda.lt,
8 610 48 408
www.lcda.lt

Šokio studija „Kinesfera“

Verkių g. 29, 14 korpusas, 2 a., 8 678 13 623,
8 605 56 520
www.kinesfera.lt/kinesfera.html

KAUNAS

Kauno šokio teatras „Aura“

M. Daukšos g. 30A, info@aura.lt, (8 37) 20 20 62
www.aura.lt/main.php/id/1736

StudijaM

Gedimino g. 47 (vidiniame pastato kieme),
8 654 02 918, puodziukaite.lina@yahoo.com,
marijanasdancer@hotmail.com
www.rare.lt/studijam

KLAIPĖDA

Menininkų grupė „Žuvies akis“, Šiuolaikinio šokio studija

Naujoji Uosto g. 3 („Memelio miesto“ teritorija),
8 611 14 800, zuviesakis.lt@gmail.com
www.facebook.com/pages/Siuolaikinio-sokio-studija/445929185122

Repeticijų salės

Prieš keliolika metų Lietuvoje, be valstybinių baleto trupių darbo patalpų, tebuvo vienintelė „porcija“ linoleumo (taip, anuomet tai buvo išties paprasčiausias pilkas, kiek dryžuotas linoleumas), kuriuo galėjo naudotis šiuolaikinio šokio projektų vykdytojai, o salių su specialiai šokiui skirta danga iš viso nebuvo. Tekdavo dirbti ant slidaus parketo kultūros namuose, nesuskaičiuojamose gamyklų ir institutų aktų salėse ar tiesiog ant betono ten, kur kas nors išvis įsileisdavo. Dabar padėtis akivaizdžiai geresnė – jums pakanka kreiptis į vieną iš šiame sąrašė pateiktų organizacijų, ir labai tikėtina, kad ir apšilti turėsite kur, ir saugyslių bei sąnarių repetuodami pernelyg neapkrausite, ir netgi galėsite nusiprausti po repeticijos.

Tačiau niekas nedraudžia pasistengti praplėsti šį profesionaliam šokiui tinkamų salių sąrašą. Padėdami sau, veikiausiai palengvinsite gyvenimą ir kitiems. Informuokite mus, jei pavyks įrengti ar rasti naują šiuolaikiniam šokiui tinkamą erdvę.

VILNIUS

Menų spaustuvė

Šiltadaržio g. 6, (8 5) 204 0832, info@menuspaustuve.lt
www.menuspaustuve.lt/index.php?lng=LT&content=hall

Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla, Baleto skyrius

T. Kosciuškos g. 11, (8 5) 262 2871,
baletas@ciurlioniomm.lt
www.cmm.lt/cms/content/view/17/20

Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, Choreografijos salė

Saltoniškių g. 58, (8 5) 275 2777, lkdtcentras@gmail.com
www.lkdtc.lt

Lietuvos vaikų ir jaunimo centras

Konstitucijos pr. 25, (8 5) 273 3333, info@lvjc.lt
www.lvjc.lt

Nerijaus Juškos baleto ir šokių mokykla

Trakų g. 9 / 1, 8 655 51 055, info@baletomokykla.lt
www.baletomokykla.lt/nerijaus-juskos-galerija

Choreografinių projektų teatro „Vilniaus baletas“ studija

Lakūnų g. 30, 8 685 43 907, teatras@vilniausbaletas.lt
www.vilniausbaletas.lt

KAUNAS

Kauno šokio teatras „Aura“

M. Daukšos g. 30A, info@aura.lt, (8 37) 20 20 62
www.aura.lt

StudijAM

Gedimino g. 47 (vidiniame pastato kieme),
8 654 02 918, marijanasdancer@hotmail.com
www.rare.lt/studijam

Ryšių istorijos muziejus

Rotušės a. 19, (8 37) 32 11 31, rysiumuziejus@teo.lt
www.teo.lt/node/1078

Kauno choreografijos mokykla

V. Krėvės pr. 50, (8 37) 31 20 91,
direktorius@sokis.kaunas.lm.lt
www.sokis.kaunas.lm.lt

KLAIPĖDA

Memelio miestas

Naujoji Uosto g. 3, 8 611 14 800, agnija77@gmail.com

Svarbiausi renginiai

Šokio kūrimo, pristatymo ir jo mokymosi formos gali būti įvairios. Viena tokių formų – renginiai, kurie akumuliuoja profesinio lauko energiją, koncentruota forma pateikia įvairią informaciją, padeda išsvysti ir sužinoti kur kas daugiau negu vienoje premjeroje, seminare, ar pamokoje. Praėjo tie laikai, kai pora festivalių Lietuvoje iš esmės ir buvo vienintelės progos išvysti lietuvių šiuolaikinio šokio kūrėjų darbus – dabar premjeros jau vyksta, spektakliai rodomi visus metus ir daugelyje scenų. Tačiau festivaliniai, tarptautiniai renginiai ir toliau lieka puiki proga ir profesinę informaciją gauti, ir savo naujausią veiklą platesniame kontekste pateikti, su kitų šalių kolegomis pasilyginti.

VILNIUS

Tarptautinis šiuolaikinio šokio festivalis „Naujasis Baltijos šokis“

Didžiausias tarptautinis šokio festivalis Baltijos šalyse. Jau daugiau negu dešimtmetį rengiamas festivalis tapo neatsiejama Vilniaus kultūros gyvenimo dalimi ir kasmet Lietuvos visuomenei suteikia galimybę pažinti šalies ir pasaulio šokio tendencijas, pristato ir europines žvaigždes, ir jaunuosius Lietuvos choreografus.

Lietuvos šokio informacijos centras, (8 5) 204 0835,
info@dance.lt
www.dance.lt/naujasis-baltijos-sokis

Šiuolaikinio šokio festivalis vaikams ir jaunimui „Dansema“

Profesionalūs šiuolaikinio šokio renginiai, pilni staigmenų ir atradimų ne tik vaikams, bet ir visai šeimai. Festivalio organizatoriai tiki, kad suprasti judesį ir pamilti šiuolaikinį šokį galima pradėti mokytis nuo pat mažumės, stebint specialiai jauniems žiūrovams sukurtus šokio spektaklius.

„db Projektai“, 8 614 02 652, dansema@dbpro.lt
www.dbpro.lt/dansema

Vilniaus šokio spaustuvė

Kasmetinė tarptautiniai vasaros šokio mokykla, kurios tikslas – suteikti galimybę šokio profesionalams lavinti kūną bei sentis patirties ir įkvėpimo iš užsienio pedagogų.

Lietuvos šokio informacijos centras, (8 5) 204 0835,
info@dance.lt
www.dance.lt/vasaros-sokio-mokykla

KAUNAS

Tarptautinis modernaus šokio festivalis Seniausias šalyje, nuo 1989 m. Kaune rengiamas šokio festivalis, iš karto sulaukė ir tarptautinio dėmesio. Per keliolika savo gyvavimo metų „Auros“ festivalis tapo ne tik prasminga ir gyvybinga miesto tradicija, bet ir reikšmingu šalies kultūros gyvenimo reiškiniu. Supažindindamas su šiuolaikinio šokio tendencijomis bei kviesdamas priimti naujus kūrybinius iššūkius, šis festivalis ugdo publiką, plečia šokio meno suvokimo ribas bei skatina tarpkultūrinių mainų plėtrą.

Kauno šokio teatras „Aura“, (8 37) 20 20 62,
8 614 23 500, info@aura.lt
www.dancefestival.lt

KLAIPĖDA

PIArtforma

Tarptautinis šiuolaikinių menų festivalis, jungiantis Lietuvos ir užsienio šalių menininkus. Kartu tai – daugiašalio kultūrinio bendradarbiavimo projektas, vienintelis tokio pobūdžio renginys ne tik Klaipėdoje, bet ir visame Vakarų Lietuvos regione. Festivalio misija – bendrame kūrybiniame vyksme suvienyti skirtingų meno rūšių kūrėjus bei skirtingų regionų ir valstybių meninę patirtį ir raišką.

„Žuvies akis“, 8 611 14 800, 8 615 31 052,
goda@zuviesakis.lt, agnija@zuviesakis.lt
www.zuviesakis.lt

Medicinos įstaigos, gydytojai

Specialių šokėjų sveikatos problemoms skirtų medicinos įstaigų nėra – tai, žinoma, per siaura specializacija tokioje mažoje šalyje. Retenybė ir medikai, išmanantys būtent šokėjų profesinės veiklos specifiką, daugiamečių pratybų išsvarginto organizmo ypatybes. Tačiau nuoširdžiai dirbančių medicinos profesionalų tikrai yra ir mūsų šalyje. Čia pateikiame informaciją apie tuos, į kuriuos rekomenduojame kreiptis ištikus bėdai, ir lauksime informacijos apie kitus, kurie jums tinkamai pagelbėjo gydyti profesinę traumą ar įveikti specifinę sveikatos problemą. Kolegoms jūsų patarimai gali praversti.

Bendrasis pagalbos telefono numeris – 112

VILNIUS

Vilniaus greitosios pagalbos universitetinė ligoninė

Priėmimo, skubiosios pagalbos ir konsultacijų skyrius
Šiltnamių g. 29, registratūra (8 5) 216 9140

Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų Centro filialas

Priėmimo, skubiosios pagalbos skyrius
Žygimantų g. 3, registratūra, informacija (8 5) 261 6258

Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų Reabilitacijos, fizinės ir sporto medicinos centras

Santariškių g. 2, info@santa.lt
I stacionarinės reabilitacijos skyrius (8 5) 236 5171
II stacionarinės reabilitacijos skyrius (8 5) 265 8520
Kardiologinių ligonių reabilitacijos skyrius (8 5) 272 03 24
Ambulatorinės reabilitacijos skyrius (8 5) 236 5170
www.santa.lt/index.php?192855240

Fizinės medicinos ir reabilitacijos centras „Gemma“

A. Juozapavičiaus g. 9A, (8 5) 219 5905; 8 670 18 436,
info@gemma.lt
www.gemma.lt/lt/news

Janina Čekuolienė

Centro poliklinika, traumatologija
(8 5) 212 6781, (8 5) 242 6017, 8 686 85 513

Vladas Sklizmantas

Olimpinis centras
(8 5) 246 0504, 8 679 54 692

Vytautas Tutkus

Vilniaus universitetinės Raudonojo kryžiaus ligoninės
plastinės ir rekonstrukcinės chirurgijos gydytojas
(8 5) 261 9993, (8 5) 262 9490, (8 5) 246 3165

KAUNAS

Kauno miesto greitoji medicinos pagalba

Pramonės pr. 33, „Teo“ abonentai 03, (8 37) 45 26 27,
(8 37) 45 26 41, „Omnitel“ abonentai 103, „Bitės“ ir
„Tele2“ abonentai 033

Kauno Raudonojo kryžiaus klinikinė ligoninė

Traumatologijos punktas (visą parą)
Gedimino g. 36, (8 37) 42 30 70

Fizinės medicinos ir reabilitacijos skyrius,
(8 37) 42 44 90, (8 37) 42 31 48

KLAIPĖDA

Klaipėdos greitosios medicininės pagalbos stotis

Jurginų g. 33, „Teo“ abonentai 03, (8 46) 31 36 85,
„Omnitel“ abonentai 103, „Bitės“ ir „Tele2“
abonentai 033

Klaipėdos ligoninė

Fizinės medicinos ir reabilitacijos skyrius
Liepojos g. 45, (8 46) 49 10 33

Klaipėdos universitetinė ligoninė

Traumatologijos skyrius
Liepojos g. 41, (8 46) 39 65 15

PALANGA

Palangos reabilitacijos (potrauminė) ligoninė

Vytauto g. 153, (8 460) 41 367, palanga@prl.lt
www.prl.lt

Specializuotos bibliotekos

Vienos ar kitos knygos apie šokį ar vaizdo įrašo buvimą bet kurioje Lietuvos viešojoje bibliotekoje galima sužinoti naudojantis Lietuvos integralia bibliotekų informacine sistema (LIBIS) – www.libis.lt (paprasta arba išplėstinė paieška). Geriausia ieškoti žinant autorių ir (arba) antraštę (ar bent vieną jos žodį), taip pat verta nurodyti laikmenos rūšį (knyga, vaizdo įrašas) ir kalbą, jei žinote – ir leidimo metus. Verta žinoti, kad užpildžius visus laukus sistema neranda ieškomo informacijos šaltinio. Išplėstinėje paieškoje galima nurodyti ir UDK (Universalios dešimtainės klasifikacijos) indeksą 793 (šokis). Iš sistemos pateikto informacijos šaltinių sąrašo pasirinkus reikalingą įrašą galima sužinoti, kurioje viešojoje bibliotekoje yra pasirinktas informacijos šaltinis.

Akademinės ir mokslinės bibliotekos naudojasi kita informacine sistema – ALEPH. Žiniatinklio adreso lauke nurodžius adresą <http://aleph.library.lt> patenkama į visų aukštųjų mokyklų sąrašą su nuorodomis į bibliotekų katalogus.

Toliau išvardijamos daugiausia šokio literatūros ir vaizdo įrašų turinčios bibliotekos, infotekos.

VILNIUS

Menų spaustuvės

Infoteka

Šiltadaržio g. 6, www.menuspaustuve.lt
Infoteka (8 5) 204 0832, infoteka@menuspaustuve.lt
Elektroninis katalogas – www.biblio.lt/pro (vartotojo vardas *menuspaustuve*, slaptažodis *quest*)

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51, www.lnb.lt, informacija (8 5) 249 7028, registracija (8 5) 249 7013
Elektroninis katalogas – www.libis.lt
Dėl rekonstrukcijos Meno skaitykla perkelta į K. Sirvydo g. 4 esančias patalpas (įėjimas iš V. Kudirkos aikštės pusės, II a., 214 kab.).
Skaitykla (8 5) 239 8685, el. paštas daile@lnb.lt

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka

Trakų g. 10, www.amb.lt
Elektroninis katalogas – <http://158.129.210.1:8080>
Meno skyrius (8 5) 261 64 18, menas@amb.lt

Vilniaus miesto savivaldybės viešoji biblioteka

www.vcb.lt
Muzikos ir meno biblioteka

Arklių g. 20, (8 5) 261 7982, muzika_menas@yahoo.com
Elektroninis katalogas – <http://katalogas.vcb.lt>

Vilniaus universiteto biblioteka

Universiteto g. 3, www.mb.vu.lt
Elektroninis katalogas – www.mb.vu.lt/el-katalogai
Daugiau knygų apie šokį yra Kauno humanitarinio fakulteto bibliotekoje (žr. Kaunas)

Vilniaus pedagoginio universiteto biblioteka

Studentų g. 39, (8-5) 275 03 40, biblioteka@vpu.lt,
www.biblioteka.vpu.lt
Elektroninis katalogas – http://aleph.library.lt/F/MGP YGVL6VX9EBLBAJYSXQMVFXBF417QK8YM7NMTQARBITJBYTB-67020?func=find-b-o&local_base=vpu01

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos biblioteka

Tilto g. 16, http://lmta.lt/web/index.php?page_id=21, (8 5) 262 2330, biblioteka@lmta.lt
Teatro ir kino fakulteto biblioteka, T. Kosciuškos g. 10, (8 5) 261 3841, (8 5) 262 2078
Elektroninis katalogas – http://lmta.lt/web/index.php?page_id=26

Vilniaus kolegijos biblioteka

J. Jasinskio g. 15, www.viko.lt/lt/page/biblioteka
Menų fakulteto biblioteka, Didžioji g. 38, (8 5) 219 1714, biblioteka@mef.viko.lt
Elektroninis katalogas – http://aleph.library.lt/?func=find-b-o&local_base=kolo1

Amerikos centro biblioteka

Akmenų g. 7, (8 5) 266 5300, vilnius.usembassy.gov/irc.html, WebEmailVilnius@state.gov
Elektroninis katalogas – <http://vilnius.usembassy.gov/irc/on-line-catalog.html>

Prancūzų kultūros centras

Didžioji g. 1, www.centrefrancais.lt
Mediatekabiblio@centrefrancais.lt
www.centrefrancais.lt/spip.php?rubrique81&lang=lt

KAUNAS

Kauno apskrities viešoji biblioteka

Radastų g. 2, www.kvb.lt, info@kvb.lt
Meno leidinių skyrius, 406 kab., menas@kvb.lt
Elektroninis katalogas – <http://katalogas.kvb.lt:8880>

Kauno miesto savivaldybės

Vinco Kudirkos viešoji biblioteka

Laisvės al. 57, www.kaunas.mvb.lt
Jaunimo, meno ir muzikos skyrius
Savanorių pr. 377-13, (8 37) 41 11 85
Elektroninis katalogas – <http://193.219.170.81:8880>

Vytauto Didžiojo universiteto biblioteka

K. Donelaičio g. 52, (8 37) 32 78 60, info@bibl.vdu.lt
biblioteka.vdu.lt
Elektroninis katalogas – http://aleph.library.lt/?func=find-b-o&local_base=vduo1

Lietuvos kūno kultūros akademijos biblioteka

Sporto g. 6, (8 37) 30 26 34 (vedėjas), (8 37) 30 26 41 (abonementas), biblioteka@lkka.lt
Elektroninis katalogas – http://aleph.library.lt/?func=find-b-o&local_base=lkko1

Vilniaus universiteto

Kauno humanitarinio fakulteto biblioteka

Muitinės g. 8, (8-37) 20 26 27, www.khf.vu.lt
Elektroninis katalogas – www.mb.vu.lt/el-katalogai

KLAI P Ė D A

Klaipėdos apskrities

Ievos Simonaitytės viešoji biblioteka

Herkaus Manto g. 25
Elektroninis katalogas – www.klavb.lt:8880

Klaipėdos universiteto biblioteka

www.ku.lt/libr
Menų fakulteto biblioteka, K. Donelaičio g. 4, (8 46) 39 87 98, nijole.juraskaite@cb.ku.lt
Elektroninis katalogas – http://aleph.library.lt/?func=find-b-o&local_base=kubo1

Aprangos ir avalynės parduotuvės

Tai siaura prekybos sfera – Lietuvoje nedaug tokių prekybos vietų, tačiau per jas galima pasiekti daugumą pagrindinių pasaulinių specialios šokio avalynės bei aprangos gamintojų. Svarbu žinoti ir tai, kad kai kurie specialūs gaminiai gaminami ir Lietuvoje ar gretimose nesunkiai pasiekiamose šalyse – rekomenduotume pasidomėti valstybines baletu trupes aptarnaujančiais meistrais bei įmonėmis. Nuoširdžiai patariame: jei norite šokti ilgai ir išlikti sveiki – neignoruokite specialių batelių ar triko. Tai nėra prabanga – veikiau profesinė būtinybė.

VILNIUS

Puantas

Parduotuvė Šnipiškių g. 2, (8 5) 272 0082, 8 648 97 566

Mažoji parduotuvėlė T. Kosciuškos g. 11
(M. K. Čiurlionio menų mokykla), 8 612 79 213
puantas@delfi.lt, www.puantas.lt

Šokio ir baletu aprangos, avalynės ir aksesuarų parduotuvė „Footlight“

Totorių g. 20, (8 5) 261 1532
www.footlight.lt

Kamilla dance

Konstitucijos pr. 6, (8 5) 275 4680,
kamilladance@gmail.com

Dance makers

Verkių g. 29 (prekybos centras „Parkas Outlet“),
8 611 02 411, dancemakersLT@gmail.com

Šiuolaikinės ortopedijos parduotuvė „Idemus“

Viršuliškių g. 34, (8 5) 246 1493,
virsuliskiu34@idemus.com
Vytauto g. 24, (8 5) 271 5931, vytauto24@idemus.com

KAUNAS

Šokio reikmenų salonas „Živilė“

Savanorių pr. 79, 8 652 20 232
www.eshop.zivile.info

KLAIPĖDA

Mano valsas

Daržų g. 1 / 3, 8 673 16 766

Paraiškų rašymo ABC

IEVA KUIZINIENĖ

Paraiškos dažniausiai rašomos siekiant gauti finansavimą projektui. Todėl rengiant paraiškas svarbu suprasti, kuo projektai ypatingi ir kuo jie skiriasi nuo kasdieninės organizacijos veiklos. Kas yra projektas? *Projektas – tai laikina veikla, atliekama laikinoje organizacinėje struktūroje, skirta unikaliam tikslui pasiekti (pvz., sukurti produktą ar paslaugą), turinti pradžią ir pabaigą bei baigtinius išteklius.*

Projekto visumą galima suskirstyti į keletą svarbių sudedamųjų dalių:

- * pasirengimo etapas;
- * plėtos etapas;
- * įgyvendinimo etapas;
- * vertinimo etapas.

Rengiant paraišką aktualūs du pirmieji etapai. Pasirengimo etapas – esminių motyvų rengti vieną ar kitą projektą analizė, idėjų generavimas. Šiame etape reikėtų aptarti tokius aspektus:

- * Projekto pagrindinis tikslas ir numatomas rezultatas.
- * Projekto ištakų ir motyvų paaiškinimas.
- * Alternatyvūs veiksmai numatytam tikslui pasiekti.
- * Santykis su kitais organizacijos strateginiais tikslais, projektais.
- * Numatomos pagrindinės veiklos rūšys.
- * Numatoma projekto komandos struktūra.
- * Įvertinami turimi ir reikiami ištekliai.
- * Numatomi galimi finansavimo šaltiniai.

Antrasis – plėtos etapas – prasideda tada, kai pasirengimo etape suformuluotą projektinį pasiūlymą nusprendžiama vykdyti. Praktikoje šis etapas dažniausiai sutampa su projektinių paraiškų pildymu.

Kultūros projektų paraiškos dažniausiai aprėpia šiuos aspektus:

1. Projekto rengėjas.
2. Projekto partneriai.
3. Projekto misija.
4. Projekto tikslai ir uždaviniai.
5. Projekto veiklos formos.
6. Projekto tikslinė auditorija.
7. Projekto viešinimas.
8. Projekto rezultatai ir pasekmės.
9. Projekto ištekliai.
10. Projekto biudžetas.
11. Projekto stebėseną ir kontrolę, projekto rezultatų kokybės vertinimas.

Trumpai aptarsime kiekvieną iš jų.

1. Projekto rengėjas. Nurodant projekto rengėją, svarbu pateikti tikslią informaciją visais paraiškos formoje prašomais aspektais. Labai svarbu atkreipti dėmesį, ar pareiškėjas atitinka pareiškėjams keliamus reikalavimus. Apribojimų gali būti įvairių – juridinė pareiškėjo forma, regionas, kuriame planuojama vykdyti projektą, projekto dalyvių amžius ir t. t. Greta šių duomenų dažniausiai prašoma pateikti informaciją apie paraišką teikiančios organizacijos patirtį panašiuose projektuose, taip pat už projektą atsakingų asmenų gyvenimo aprašymą (CV). Šių duomenų gali būti prašoma tipinės lentelės forma arba siūlant pateikti prieduose. Pildantieji paraiškas turėtų žinoti, kad neretai tai vienintelė informacija, pagal kurią vertintojai gali susidaryti nuomonę apie jiems nežinomo pareiškėjo patirtį ir kompetenciją. Todėl teikiamą informaciją reikia tikslingai atrinkti, ji turi būti visiškai tiksli. Verta atkreipti dėmesį į prieduose pateiktos

informacijos vizualumą, prieinamumą.

2. Projekto partneriai. Informacijai apie partnerius neretai keliami tie patys reikalavimai, kaip ir informacijai apie pareiškėjus. Pasitikrinkite, ar pasirinktų partnerių patirtis ir kompetencija atitinka jiems numatytą vaidmenį projekte, ar sutampa jūsų ir pasirinktų partnerių lūkesčiai rengiamam projektui (vaidmens, veiklų apimties, finansiniai), ar partnerių skaičius adekvatus numatytoms veikloms. Tarptautiniuose projektuose neretai nurodomas privalomas partnerių skaičius. Partnerių finansinis indėlis gali padidinti bendrą prašomą finansuoti projekto išlaidų sumą. Tačiau reikia turėti omenyje, kad didesnis projektą vykdančių partnerių skaičius paprastai apsunkina projekto administravimą, tam prireikia didesnių žmogiškųjų resursų.

3. Projekto misija. Projekto misija rodo pagrindinę priežastį ar tikslą, dėl ko projektas inicijuotas. Svarbiausia misijos savybė – visiems projekto veikloje dalyvaujantiems žmonėms suteikti krypties pojūtį. Kuriant misiją analizuojami šie aspektai:

- * svarbiausi projekto bruožai (kuo jis išsiskiria iš kitų projektų, kokią informaciją svarbiausia pateikti projekto tikslinei grupei);
- * kas iš atrinktos informacijos galėtų labiausiai dominti tikslinę grupę (nauja patirtis dalyvaujant projekte, projekto rezultatai ir pan.);
- * siekiamas projekto įvaizdis (dinamiškas, paremtas tradicijomis, inovatyvus ir pan.).

4. Projekto tikslai ir uždaviniai. Projekto tikslas(-ai) turi atitikti šiuos pagrindinius reikalavimus:

- * Derintis su projekto misija.
- * Būti konkretūs.
- * Būti realiai įgyvendinami.
- * Būti susiję su projekto rezultatais.

Projekto uždavinys yra užsibrėžtas tarpinis rezultatas, išreikštas kiekybiškai. Uždaviniai konkretizuoja, kaip bus siekiama tikslo.

Uždaviniai projekto įgyvendinimo metu gali keistis (jei tam neprieštarauja fondo, kuriam teikiate paraišką, taisyklės), tikslas turi likti tas pats.

5. Projekto veiklos formos. Projektui įgyvendinti būtina nuosekliai ir logiškai suskirstyti ir išdėstyti laike veiklos formas, numatant, kas ją vykdys. Projekto tikslai ir uždaviniai šiame etape turi virsti veiklos formomis (užduotimis), individualiai suderintomis su kiekvienu jų atlikėju. Turi būti apibrėžta, koks darbas ir iki kada turi būti atliktas. Labai svarbu stebėti, kad įvairios užduotys būtų koordinuotos tarpusavyje. Pildant šį punktą, būtina atsižvelgti į projekto loginę sandarą: norint pasiekti užsibrėžtus projekto tikslus, būtina įgyvendinti nustatytus uždavinius, norint realizuoti uždavinius, reikia įvykdyti veiklą, kuri lemia projekto rezultatus. Planuojant veiklos formas svarbu tiksliai numatyti jų trukmę, taip pat numatytų prekių ir paslaugų pirkimų procedūrų trukmę. Atkreipkite dėmesį, kad nesvarbu, koks fondas finansuotų jūsų projektą, būtina laikytis viešųjų pirkimų įstatymų. Jei projektas tarptautinis, dažniausiai reikia laikytis ES ir jūsų šalies įstatymų, kartais tenka derinti jų skirtumus.

6. Projekto tikslinė auditorija. Projekto tikslinė auditorija – tai socialinė grupė ar jos dalis, kuriai skiriama vykdomo projekto veikla. Projektas gali būti skirtas ir kelioms tikslinėms grupėms. Tiesioginė tikslinė grupė – socialinė grupė ar jos dalis, kuriai konkrečiai skiriama projekto veikla, pavyzdžiui, dizaino specialistai, pakelsiantys profesinę kvalifikaciją dizaino seminare. Kartu su tikslinėmis grupėmis nurodomos ir jų pasirinkimo priežastys, šių grupių poreikiai, susiję su projektu, ir nustatyti poreikių tenkinimo būdas bei numatomas rezultatas. Tikslinės grupės poreikių pagrindimą, jei įmanoma, verta paremti oficialia statistikos informacija, tyrimais, nurodant šaltinius.

7. Projekto viešinimas. Projekto viešinimas – tai priemonių, kuriomis visuomenei teikiama informacija apie projekto eigą ir rezultatus, visuma. Viešinimo priemonės gali būti įvairios. Kultūrai skirtuose fonduose viešinimo priemonės projekto vykdytojas paprastai pasirenka pats, dažniausiai atsižvelgdamas į savo tikslinės grupės informacijos paieškos įpročius, biudžeto galimybes, projekto tikslus. Kituose fonduose viešinimo taisyklės ir formos neretai reglamentuotos, jas lemia paramos dydis. Patirties neturinčius projekto vykdytojus reikia įspėti, kad nusižengus šiems reikalavimams projekto ar atskiros veiklos formos išlaidos gali būti nepripažįstamos teisėtomis. Visais atvejais rekomenduojama viešinimo priemonėse naudoti rėmėjų (ir valstybinių, ir privačių) logotipus (išskyrus retus atvejus, kai privatūs rėmėjai nori išlikti nežinomi arba parama suteikiama anonimiškai).

8. Projekto rezultatai ir pasekmės.

Projekto rezultatai yra tiesioginė projekto veiklos formų išdava, atspindinti projekto tikslus. Projekto pasekmės yra projekto rezultatų platus poveikio rezultatas. Jo paprastai rodo, kokios socialinės grupės ar institucijos, susijusios su projektu sprendžiama problema, papildomai galės naudotis projekto rezultatais, kokie pasikeitimai įvyks po projekto įgyvendinimo, kokie bus padariniai – pvz., naujai sukurtų darbo vietų skaičius, pagerėjusi kvalifikacija, geresnė kultūros sklaida ir t. t. Laimėjimų ir rezultatų rodiklius reikia planuoti realiai, nes pagal juos bus vertinama projekto įgyvendinimo sėkmė. Rengiantieji paraišką, ypač netiesiogiai kultūrą finansuojantiems fondams, turėtų atkreipti dėmesį, kad laukiami laimėjimų ir rezultatų rodikliai turi būti nustatomi taip, kad būtų galima surinkti ir pateikti duomenis, patvirtinančius projekto įgyvendinimą ir pasiektus rezultatus.

9. Projekto ištekliai. Projekto veiklą įmanoma įgyvendinti tik pasirūpinus reikiamais ištekliais. Ištekliai – tai patalpos, žmonės, įranga, lėšos. Svarbu tinkamai įvertinti turimus bei trūkstamus išteklius, taip pat jų įsigijimo išlaidas (ar alternatyvius būdus, pvz., natūriniai mainai, partneriai, rėmėjai ir pan.). Jūsų ištekliais, t. y. materialiu indėliu į projektą, kai kuriais atvejais gali būti ir jūsų darbuotojų darbo valandos, už kurias jie gauna atlygį, dirbdami projekte. Tokiu atveju tai turėsite pagrįsti vadovo įsakymu dėl tam tikro darbuotojo skyrimo dirbti projekte, darbo sutartimi ir darbo laiko žiniaraščiais.

10. Projekto biudžetas. Projekto biudžetas sudaromas vadovaujantis nustatytu lėšų poreikiu ir paraišką vertinančio fondo reikalavimais biudžetui. Didžiojoje dalyje paraiškų formų biudžetas skirstomas į kategorijas ir subkategorijas, kuriose pateikiamos atskiros išlaidų pozicijos. Pildant paraiškas svarbu tiksliai numatyti išlaidas kiekvienoje iš kategorijų. Išlaidų judėjimas tarp kategorijų yra susijęs su sudėtingomis derinimo procedūromis ir dažniausiai negali viršyti nustatytų proporcijų. Pavyzdžiui, jei vykdate projektą su partneriais ir planuojate keisti biudžeto kategorijos sumą, pirmiausia šį keitimą turėsite suderinti su visais partneriais, paskui su agentūra. Subkategorijose lėšos paprastai gali būti perskirstomos laisviau. Taip pat svarbu tinkamai pasirinkti mato vienetus. Darbuotojų atlygis dažniausiai matuojamas darbo dienomis arba darbo valandomis, nurodant jų kainą su visais mokesčiais. Prekės, kelionės, nakvynių skaičius ir pan. dažniausiai matuojami vienetais. Dienpinigiai užsienyje skaičiuojami pagal kiekvienai šaliai nustatytus įkainius (www.tax.lt), pirmosios dienos įkainį dalijant pusiau.

11. Projekto stebėseną, projekto rezultatų kokybės vertinimas. Projekto stebėseną – tai informacijos kaupimas ir kontrolė. Informacija apie projekto eigą gali būti kaupiama formaliai – naudojant tarpines ataskaitas, ir neformaliai – projektą įgyvendinančios grupės posėdžiuose pasidalijant informacija apie numatytos veiklos vykdymą. Koks informacijos kaupimo būdas (formalus ar neformalus) tinkamesnis, priklauso nuo

projekto pobūdžio (įprastas, sudėtingas), projekto komandos narių patirties (daug kartų vykdę panašias užduotis ar užduotį vykdo pirmą kartą), projekto administravimui keliamų reikalavimų.

Kontrolė yra vadybos funkcijų dalis – tai situacijos analizė ir sprendimai, ką reikia daryti, remiantis sukaupta informacija. Kontrolės procesui užtikrinti būtini vertinimo kriterijai. Projekto vertinimo kriterijus galima skirstyti į:

- * kiekybinius, kurie atsako į klausimą, kiek pasiekta, nurodant paslaugų, veiklų ar produktų apimtį;
- * kokybinius, kurie atsako į klausimą, ar gerai buvo suteiktos paslaugos, rodo jų kokybę, vartotojo lūkesčių patenkinimą, išsamumą ir atitikimą planuotiems rezultatams.

Kiekybinio vertinimo priemonės dažniausiai yra projekto biudžetas, projekto veiklos grafikas, tarpiniai ir galutiniai rezultatai. Kokybiniai vertinimo aspektai yra sunkiau apibrėžiami ir sunkiau kontroliuojami. Todėl projekto planavimo pradžioje turi būti numatyta, kokiais kriterijais bus vertinama projekto kokybė, kokie reikalavimai keliami (lankytojų skaičius, lankytojų atsiliepimai, kritikų vertinimai spaudoje, įvaizdžio formavimas ir pan.). Įgyvendinant projektą būtina kaupti ir dokumentuoti projekto eigą ir laimėjimų rodiklius pagrindžiančius informacijos šaltinius: projekto dalyvių registracijos formas, mokymų dalyvių sąrašus, projekto dalyvių suvestines, renginių (seminarų) darbotvarkes, dalijamąją medžiagą ir pan., todėl rengiant paraišką svarbu numatyti, kas šią veiklą vykdys, suplanuoti reikiamas veiklos formas bei išteklius.

Bendros rekomendacijos organizacijoms, rengiančioms paraiškas:

- * Išanalizuokite galimus finansavimo šaltinius numatytiems projektams artimiausių metų savo veiklos programoje.
- * Pagal finansuojamus prioritetus, skiriamos paramos dydį, reikalavimus pareiškėjams, jūsų įgūdžius rengti paraišką (arba finansines galimybes tokią paslaugą nusipirkti) pasirinkite labiausiai tikėtinus įgyvendinti projektus.
- * Sudarykite paraiškų rengimo grafiką, užtikrinantį, kad svarbiausioms paraiškoms tikrai pakaks laiko.
- * Numatykite žmones, kuriems galite pavesti šias užduotis.
- * Apsvarstykite, ar turite išteklių įgyvendinti visus projektus, kuriems teikiate paraišką.

Prieš pradėdami pildyti paraišką atidžiai susipažinkite su informacija (jei jos yra) paraiškų rengėjams. Jei yra galimybė, susipažinkite su paraiškų vertinimo kriterijais ir rekomendacijomis vertintojams. Stenkitės pateikti konkrečiai tą informaciją, kurios iš jūsų prašo. Neapkraukite teksto papildoma informacija arba pateikite ją prieduose. Turėkite omenyje, kad paraiškoje pateikta informacija yra vienintelis šaltinis, kuriuo remdamasis ekspertas priima sprendimą. Naudinga parengtą paraišką duoti perskaityti kolegoms, turintiems paraiškų rengimo ar vertinimo patirties.

Svarbu atkreipti dėmesį ir į papildomus dokumentus, reikalaujamus pateikti su paraiška. Neretai ši dalis paliekama pabaigai. Tačiau ypač rengiant europinio lygio paraišką tai gali trukti savaites ar mėnesius – pvz., užsienio partnerio pasirašyta bendradarbiavimo deklaracija.

Pirmiausia partneriai privalo apsvarstyti jūsų pasiūlymą, įvertinti dalyvavimo motyvus ir galimybes, gauti formalų vadovybės pritarimą, galiausiai išsiųsti laišką paštu (reikia originalaus parašo, neretai reikalaujama, kad būtų pasirašyta mėlynos spalvos rašikliu). Projekto pavadinimo formulavimas taip pat svarbu. Pavadinimas turi kelti reikiamas asociacijas ir aiškiai nurodyti, ko šiuo projektu siekiama, tiesiogiai sietis su projekto svarbiausiu tikslu. Patartina, kad pavadinimas būtų uždegantis, patraukiantis.

Finansų šaltinių ABC

MILDA LAUŽIKAITĖ

Finansavimo paieška projektui yra tam tikras dialogo procesas. Čia veikia projekto kūrėjai ir partneriai, norintys veikti, ir yra fondai, siekiantys tam tikrų tikslų ir remiantys projektus, kurie gali padėti tų tikslų pasiekti. Paprastai menų srityje žmonės labai gerai žino, ką ir kaip nori daryti, o tikslai – „dėl ko?“ – dažnai intuityvūs, neįvardyti. Tikintis gauti paramos, svarbiausia apsvarstyti, kokių tikslų siekia fondas ir kaip jūsų veikla gali padėti juos pasiekti. Tai pagrindinis atrankos kriterijus fondų įvairovėje. Taigi nuolat klauskite savęs, ko siekiama projektu. Jei tai konkretus spektaklis, apmąstykite, kokio tipo auditorijai jis skirtas, kokias temas analizuoja: gal jis orientuotas į tam tikrą bendruomenę ar socialinę grupę? O gal projektui svarbiau procesas, eksperimentavimas, naujų raiškos formų ieškojimas? Galbūt jo tikslai edukaciniai – dalijimasis patirtimi ir profesinių gebėjimų tobulinimas? Jei tai tarptautinė koprodukcija, pagalvokite, kokių šalių fondams ji galėtų būti aktuali, ir panašiai. Taip pat svarbus ir projekto apimties suvokimas – ar tai vienkartinis, ar ilgalaikis procesas, ar jam reikia daug veiklos rūšių ir partnerių. Suvokus šiuos dalykus, kur kas lengviau pasirinkti, kur kreiptis dėl finansavimo, nustatyti, ar projektas atitinka pasirinktų fondų paramos skyrimo kriterijus.

Kai norite dirbti su konkrečios šalies menininkais ar organizacijomis, ieškokite bendradarbiavimo su tos šalies ambasadomis ar kultūros centrais galimybės. Taip pat patyrinėkite tos šalies kultūros fondus bei paklauskite pačių kolegų, ar jie galėtų padėti gauti paramą kaip projekto dalyviai.

Keletas pastabų bendrąjį finansavimą, arba apie įvairių finansavimo šaltinių derinimą. Pirmiausia dauguma fondų tikisi, o neretai ir reikalauja, kad projektas būtų remiamas kelių šaltinių. Svarbiausias principas, kurio būtina laikytis, – garantuoti, kad toms pačioms išlaidoms padengti nebūtų gauta paramos daugiau nei vieną kartą. Taip pat svarbu žinoti, kad to paties projekto negali remti daugiau negu vienas Europos Sąjungos fondas. Tad jei gavote paramą iš vieno, kitą projekto biudžeto dalį rinkite iš nacionalinių ir kitų tarptautinių fondų. Pavyzdžiui, jei projektas didelis ir įtraukia bent tris Šiaurės šalis, galite kreiptis į ES programą „Kultūra“ (2007–2013) ir Šiaurės kultūros fondą.

Dėl to paties projekto kreipiantis į skirtingus fondus, dažnai tenka adaptuoti žodyną, sudėti kitus akcentus, kad kalbėtumėte fondui suprantama, jo tikslus, veiklos pobūdį atitinkančia kalba. Todėl svarbu tvirtai žinoti, ką ir kodėl norite nuveikti, o į fondus žiūrėti kaip į partnerius, su kuriais kartu galima siekti bendrų tikslų.

Toliau trumpai pristatysiu pagrindinius fondus, kurie yra linkę paremti šokio projektus.

Kultūros rėmimo fondas

Tai pagrindinis fondas Lietuvoje, remiantis įvairaus pobūdžio meninius projektus. Paramą fondas skirsto pagal kultūros ir meno sritis, šokis yra viena iš jų. Parama skiriama keliomis kryptimis. 2011 metų I etapo gairėse yra šios kryptys:

* šokio meno spektaklių pastatymas, festivalių organizavimas ir projektų sklaida;

- * informacijos apie Lietuvos šokio meną sklaida, ypač panaudojant informacines technologijas;
- * tarptautinio bendradarbiavimo projektai, iš ES programų finansuojamų Lietuvos projektų bendrasis finansavimas.

Kai yra įvardytos kryptys, rašant projektą svarbu aiškiai pasakyti, į kurią kryptį (-is) projektas orientuojasi.

Taip pat verta atkreipti dėmesį ir kam fondas skiria pagrindinius prioritetus (2011 m. prioritetai: projektai, skirti valstybės istorijai ir kultūrai reikšmingoms jubiliejinėms sukaktims paminėti, projektai, skatinantys Lietuvos kultūros ir meno atsinaujinimą bei tęstinumą, regionų iniciatyvas bei kultūros sklaidą regionuose, edukaciją ir jaunųjų menininkų iniciatyvas, nacionalinės premijos laureatų kūrybos sklaidą ir tautinių bendrųjų kultūrą.).

Tikėtina, kad projektas turės daugiau galimybių gauti paramą, jei pagrįsite jo sąsajas bent su vienu ar keliais iš prioritetų. Tačiau patartina vengti „pri-tempinėjimo“. Tiesiog nepamirškite, kad jūsų paraišką vertins ekspertai iš šalies, suprantantys, kaip rengiami projektai, ir veikia įvertins jūsų sąžiningumą ir nuoširdumą nei bandymą formaliai atitikti kriterijus.

Kultūros rėmimo fondo taisyklės nuolat atnaujinamos, tad būtina kiekvieną kartą iš naujo dėmesingai įsiskaityti.

www.krf.lt

Kultūros ministerija

Anksčiau, kol nebuvo smarkiai sumažintas valstybės finansavimas kultūrai, LR Kultūros ministerijoje veikė keletas

menams skirtų programų. Šiuo metu daugelio jų veikla sustabdyta. Galbūt verta paminėti iki šiol veikiančią valstybės stipendijų kultūros ir meno kūrėjams programą, pagal kurią skiriamos fiksuotos sumos individualiems projektams. Tai gana išskirtinis atvejis Lietuvoje, kai parama gali būti skiriama individualaus asmens projektui – paprastai fondų programose gali dalyvauti tik juridiniai asmenys. Kai kurie fondai taip pat riboja, kokio tipo juridiniai asmenys gali dalyvauti. Dažniausiai remiamos ne pelno organizacijos, taip pat biudžetinės įstaigos, o privačioms, verslo įmonėms dažnai taikomi apribojimai. O pretendentams į individualias valstybės stipendijas kultūros ir meno kūrėjams pravartu atsiminti, kad jas skirstant paprastai atsižvelgiama ir į tai, ar prašantysis nėra gavęs stipendijos ankstesniais metais – t. y. tikėtis nuolat gyventi vien iš šių stipendijų negalima.

www.lrkmlt/go.php/lit/Finansuojamos_programos

Savivaldybės

Daugelis savivaldybių, ypač didesnių miestų taip pat turi paramos kultūrai ir menui programas, tačiau kiekviena jų laisvai gali apsispręsti dėl paramos prioritetų ir kryptių, tad geriausia konsultuotis su savo savivaldybės kultūros skyriumi. Beje, vietos lygiu gali būti svarbi ir nefinansinė parama – patalpos ar kiti nefinansiniai išteklių, tad verta užmegzti santykius su savivaldybe ir ieškoti bendradarbiavimo būdų.

www.vilnius.lt
www.kaunas.lt
www.klaipeda.lt

Šiaurės šalių kultūros centras

Jei norite bendradarbiauti su Šiaurės ir Baltijos šalių organizacijomis ar kūrėjais, verta pasidomėti Šiaurės šalių kultūros centro (*Kulturkontakt Nord*) koordinuojamomis Šiaurės ir Baltijos šalių kultūros programomis. Dalyvauti šiose programose gana paprasta, taisyklės aiškios, administravimas lankstus. Programos orientuojasi į regiono bendradarbiavimo stiprinimą ir naujas, originalias iniciatyvas, idėjų, procesų išbandymą, eksperimentavimą. Paramą galima gauti ir kūrybinei produkcijai, ir gebėjimams stiprinti (seminarams, kursams, dirbtuvėms ir t. t.), taip pat tinklams kurti, nedideliems mobilumo projektams, rezidencijų centrų veiklai. Paraiškias gali teikti ir organizacijos, ir individualūs asmenys.

www.kknord.org

Šiaurės ir Baltijos šalių kultūros programos:
Mobilumo programa, Kultūros ir meno programa

Šiaurės kultūros fondas

Panašių tikslų kaip ką tik aptartos programos siekia ir Šiaurės kultūros fondas. Tačiau šio fondo geografija platesnė. Projekte turi dalyvauti bent trys Šiaurės šalys, tačiau teikti projektą ar dalyvauti gali bet kuri pasaulio šalis. Tad šis fondas – labai palankus bendrojo finansavimo šaltinis, kai rengiate projektą, kuriame dalyvauja daugiau šalių. Fondas labai lanksčiai žiūri į veiklos rūšis: tai gali būti ir kūrybiniai, ir kūrinių sklaidos, edukaciniai ar net moksliniai projektai, tačiau juose turi būti ryškus Šiaurės šalių kultūros sklaidos aspektas. Paraiškias gali teikti ir organizacijos, ir individualūs asmenys.

www.nordiskkulturfond.org

Europos kultūros fondas

Europos kultūros fondas, įsikūręs Amsterdame, remia projektus, kurie skatina bendradarbiavimo praktiką, kritišką Europos praeities ir dabarties refleksijas, įvairios asmeninės ar kolektyvinės patirties dialogą, kuria ateities vizijas (subsидijos bendradarbiavimui, subsидijos menininkams).

Ypač daug dėmesio skiriama judėjimui iš ES šalių narių į gretimas, es nepriklausančias šalis ir tarp pastarųjų. Tam skirta programa „Step Beyond“. Jei kuriate projektą su Vakarų Balkanų šalimis, galite pasidomėti programa „Balkan Incentive Fund for Culture“.

Fondas palankus įvairioms veiklos formoms, tačiau projektai turi būti konceptualiai susiję su fondo tikslais.

www.eurocult.org

Balkanų fondo tinklalapis – www.bifc-hub.eu
Portalas, kuriame galima susipažinti su Balkanų šalių projektais ir ieškoti partnerių – www.rhiz.eu

Europos Sąjungos programa „Kultūra“

ES programa „Kultūra“ (2007–2013) skirta bendradarbiavimui Europoje skatinti. Ji remia projektus, kuriuose dalyvauja bent trys šalys, projekto veikla paprastai vyksta keliose šalyse. Norint teikti paraišką šiai programai, reikia patikimų, stiprių partnerių kitose šalyse ir didelio noro veikti kartu. Lietuvoje veikia Kultūros kontaktų biuras, kuris teikia visą reikalingą informaciją apie dalyvavimą programoje, taip pat gali jus pakonsultuoti ir dėl kitų tarptautinių projektų finansavimo galimybių. Programos „Kultūra“ projektai savo ruožtu suteikia daug dalyvavimo galimybių. Vykdamas Šiaurės ir Baltijos šalių

šokio projektą „Kedja“ (www.kedja.net), šokio profesionalai turėjo galimybę susitikti Šiaurės ir Baltijos miestuose per festivalius ir svarstyti svarbius savo srities klausimus. Šį projektą rengėjai numato tęsti. Projektas „Jardin d'Europe“ (www.jardindeurope.eu) teikia galimybes mokytis, kurti, dalytis patirtimi šokėjams, choreografams, kritikams ir kitiems.

www.ec.europa.eu/culture
Europos Sąjungos programą „Kultūra“ (2007–2013)
Lietuvoje koordinuoja Kultūros kontaktų biuras –
www.kulturazoo7.lt

Šokis, jo kritika, vadyba, ir kita su šia sritimi susijusi veikla neabejotinai reikalauja nuolat tobulėti, mokytis, dalytis patirtimi. Kita vertus, šiuolaikinio šokio sektorius nedidelis, neturi įsitvirtinusių švietimo institucijų. Tokiomis sąlygomis tampa labai svarbūs tarptautiniai tinklai, dalijimasis patirtimi, mokymasis iš kolegų. Europos Sąjungos programa „Mokymasis visą gyvenimą“, be kitų dalykų, remia profesinį mokymąsi kitose šalyse, stažuotes kitų šalių organizacijose, parengiamuosius vizitus, kurių metu galima susipažinti su partneriais ir planuoti bendrus projektus. Taip pat remiamas didesnio masto partnerystės, naujovių perkėlimo projektai, skirti mokymo(si), profesinio tobulėjimo metodams, dalijimuisi patirtimi ar jos kkaupimui. „Mokymasis visą gyvenimą“ apima kelias skirtingas programas, skirtas visiems mokymosi lygiams. Daugiausia galimybių rasite programose „Leonardo da Vinci“, skirtoje profesiniam mokymui, ir „Grundvik“, skirtoje suaugusiųjų švietimui.

Programą „Mokymasis visą gyvenimą“ Lietuvoje koordinuoja Švietimo mainų paramos fondas – www.smpf.lt

Gali būti aktuali dar viena ES programa – „Veiklus jaunimas“. Tačiau įsidėmėkite, kad ji neremia profesionaliojo meno produkcijos projektu. Projektai turi būti skirti jauniems žmonėms, jų neformaliai ugdymui, šiuos projektus dažniausiai inicijuoja pačios jaunų žmonių organizacijos. Ypač verta dėmesio programos dalis – Europos savanorių tarnyba. Tai sistema, kuri padeda pasikviesti savanorius iš kitų šalių dirbti į savo organizaciją. Iš programos finansuojamos savanorio gyvenimo išlaidos, tad priimančiai organizacijai tai nieko nekainuoja. Žinoma, priimti savanorį yra atsakinga užduotis, reikia padėti pastangų įvesdinti žmogų į organizacijos veiklą, surasti jam įdomių, galimybę mokytis suteikiančių darbų. Kita vertus, į organizacijos veiklą įsiliejęs jaunas žmogus su savita patirtimi gali nepaprastai praturtinti organizacijos veiklą, suteikti naujų perspektyvų.

Programą „Veiklus jaunimas“ Lietuvoje koordinuoja Tarptautinė jaunimo bendradarbiavimo agentūra – www.jtba.lt

Pro Helvetia

Vienas žinomiausių nacionalinių fondų, remiančių savo šalies ir kitų šalių atstovų bendradarbiavimą – Šveicarijos fondas „Pro Helvetia“. Fondo atstovybė Rytų ir Vidurio Europai, veikianti Varšuvoje, remia šiuolaikinio meno projektus, kuriuose dalyvauja Šveicarijos menininkai ar pristatomi šios šalies meno kūriniai.

www.prohelvetia.ch
Atstovybė Lenkijoje – www.prohelvetia.pl

Viduržemio jūros šalių fondai

Roberto Cimettos fondas remia projektus, kuriuose aktyviai dalyvauja Viduržemio jūros šalių menininkai ir kultūros darbuotojai. Jei domitės bendradarbiavimu su Šiuo regionu, taip pat pasidomėkite Annos Lindh fondo veikla.

Roberto Cimettos fondas – www.cimettafund.org
Annos Lindh fondas – www.euromedalex.org

Azijos ir Europos fondas

Jeį mezgate ryšius su Azijos šalimis, verta pasidomėti Azijos ir Europos fondo veikla. Fonde veikia programa „Azijos ir Europos kultūros partnerystės iniciatyvos: scenos menai“. Programa neturi nuolatinių projektų ar paramos sistemos – kartais teikia subsidijas, kartais tiesiogiai inicijuoja projektus. Pavyzdžiui, 2010 m. programa teikė subsidijas daugiašaliams projektams.

www.asef.org

Trans Artists

Ieškant rezidencijų, labai patogiu naudotis Nyderlandų organizacijos „Trans Artists“ portalu. Portale veikianti duomenų bazė pateikia rezidencijų sąrašus pagal disciplinas (Performing arts>Dance) ir pagal šalis. Taip pat galite susisiekti su organizacijos darbuotojais ir paprašyti patarimo. Ieškodami rezidencijų, panašiai kaip ir paramos projektui, turite žinoti, ką norite veikti, kokiomis sąlygomis, kiek laiko ir panašiai.

www.transartists.org

IETM

Tarptautinio scenos menų tinklo (IETM) portale rasite įvairios aktualios informacijos apie stipendijas, paramos galimybes ir įvairius tarptautinius scenos menų profesionalų renginius, tad tikrai verta sekti šio tinklo informaciją. Patogiausia – tiesiog prenumeruoti elektroninį naujienlaiškį.

www.ietm.org

Spektaklio kūrimo ABC

EGLĖ TULEVIČIŪTĖ

Idėja. Scenos menui kurti reikalingi kūrėjai, žiūrovai ir vieta, kurioje jie susitinka bei tampa kūrybinio proceso – spektaklio – dalyviais. Spektakliui, t. y. tam tikrai meninei produkcijai, sukurti būtina idėja, kūrybinė komanda, organizacinė struktūra, finansinė bazė, profesionali vadyba, užsidedimas, atkaklumas ir truputis sėkmės.

Šokio teatre viskas taip pat prasideda nuo idėjos. Idėją gali inicijuoti režisierius, prodiuseris ar visa kūrėjų komanda. Kad idėja virstų spektakliu, būtina atsakyti į du esminius klausimus:

* *Ką* trokštame sukurti?

* *Kaip* to sieksime?

Prodiuseris. Prodiuseris – tai išskirtinių įgimtų savybių ir reikiamų žinių bei gebėjimų turintis asmuo. Modernusis teatras, spektaklis – tai organizacinė struktūra, kurios pagrindiniai iššūkiai ir veiklos priemonė yra žmonės, pasižyminčys specializuotomis žiniomis ir išskirtiniais gebėjimais, nulemiančiais sėkmę konkurencinėje rinkoje. Prodiuserio, kaip komandos nario ir lyderio, kompetencija turėtų būti didžiausia. Spektaklio režisierius – tai laivo kapitonas, turintis meninę viziją ir vedantis kūrybinę komandą tikslo link, o prodiuseris – laivo šturmanas, neleidžiantis nukrypti nuo kurso ir padedantis laivui saugiai pasiekti uostą. O tam reikia ne tik išmanyti savo srities specifiką, bet ir valdyti personalą, analitiškai mąstyti, greitai priimti sprendimus, numatyti veiklą į priekį, taip pat išmanyti psichologiją, teisę, ekonomiką, politiką, darbo saugą ir net sveikatos priežiūrą. Prodiuseris, kaip projekto iniciatorius ir vadovas, visą spektaklio kūrimo laiką turi

būti tiesiogiai už jį atsakingas ir priimti sprendimus visais planavimo, organizavimo, įgyvendinimo bei kontrolės klausimais. Siekdamas tikslo, jis turi kuo anksčiau nustatyti rizikos veiksnius (terminų rizika, rezultato rizika, profesinė-techninė kokybės rizika, finansinė rizika, išorinių veiksnių rizika), tačiau nesėkmės atveju jis dažniausiai vis tiek lieka kaltas.

Šių dienų tendencijos rodo, kad vis labiau populiarėja nepriklausomi prodiuseriai, kurie ne tik transformuoja meninę režisieriaus idėją į realų spektaklį, bet ir patys kuria idėjas, buria savo komandas, rūpinasi finansine baze, reklama. Taigi prodiuseris paprastai būna projekto ašis, o jo funkcijos yra šios:

- * Drauge su režisieriumi generuoti projekto meninę idėją ir formuoti kūrybinę komandą.
- * Organizuoti vadybos komandą ir jai vadovauti.
- * Parūpinti tinkamas repeticijų ir spektaklių erdves.
- * Sudaryti spektaklio techninę bazę.
- * Formuoti ir prižiūrėti biudžetą.
- * Ieškoti lėšų spektakliui sukurti.
- * Rūpintis repeticijų efektyvumu ir rezultatyvumu, vertinti jų eigą.
- * Spręsti visus personalo samdos, atleidimo ir disciplininės veiklos klausimus bei pasirašinėti sutartis; reguliuoti viršvalandžių darbą ir jo apmokėjimą.
- * Prižiūrėti ir spręsti visus apmokėjimo klausimus, pirkimo ir paslaugų sutartis, pasirašinėti dokumentus.
- * Kontroluoti spektaklio gamybos procesus, planuoti ir sudarinėti tvarkaraščius bei darbo grafikus.
- * Organizuoti ir vadovauti gamybiniams susirinkimams bei spręsti visas iškilusias problemas.

- * Rengti rinkodaros planą, siekiant patraukti ir sudominti žiūrovą.
- * Rengti ir vykdyti reklamos ir viešųjų ryšių programas, jomis viešinti produkciją ir kurti patrauklų jos įvaizdį.
- * Rengti ir kontroliuoti bilietų platinimo strategijas.
- * Atsakyti už darbo teisę ir saugą.

Jei produkcijos kokybė tenkina vien spektaklio kūrėjus, to nepakanka. Spektaklis, neduodantis nors minimalaus pelno, yra socialiai ydinga veikla, nes švaistomi ne tik organizacinės struktūros, bet ir visuomenės ištekliai. Todėl reikia siekti subalansuoto biudžeto, kad pajamos (lėšos, gautos iš fondų, privačių rėmėjų, bilietų pardavimo ir kt.) viršytų išlaidas (mokestis už repeticijų ir spektaklių vietas, honorarai režisieriumi, režisieriaus asistentui, atlikėjams, kompozitoriui, scenografui, kostiumų dailininkui, choreografui, šviesų dailininkui, techninio personalo atlyginimai, scenografijos ir kostiumų gamybos, pirkimo, nuomos įkainiai, šviesos ir garso aparatūros įsigijimo, nuomos įkainiai, reklamos gamybos ir platinimo išlaidos, autorių teisių įsigijimo įkainiai, biuro išlaikymo ir kanceliarinės išlaidos, administravimo išlaidos, nenumatytos išlaidos ir pan.).

Akivaizdu, kad vienam žmogui visų šių darbų atlikti tiesiog neįmanoma, todėl prodiuseris, būdamas svarbiausia komandos dalis, turi gebėti motyvuoti visus komandos narius bendrai siekti užsibrėžto tikslo. Tai reiškia – kūrybiškai bendrauti, kad visi patikėtų tuo, *kas, kaip ir dėl ko* yra daroma. O daroma dėl žiūrovo, kad jis įvertintų, susidomėtų ir norėtų vėl sugrįžti.

Spektaklis. Todėl, pasiryžę sukurti spektaklį, turime išsikelti aiškų, pagrįstą ir laike apibrėžtą tikslą (*ką norime pasiekti*), kurį vėliau suskaidysime į mažesnius tarptinius, labai konkrečius tikslus – uždavinius, padėsiančius geriau suvokti tikslo įgyvendinimo procesą (*kaip to sieksime*). Kitaip tariant, kokius veiksmus mums reikės atlikti bei kokius šių veiksmų planavimo, organizavimo, įgyvendinimo ir kontrolės etapus numatyti. Šio proceso pradžioje, startiniame etape, mes turime įvertinti savo išteklius: žmogiškąjį ir finansinį kapitalą. Įvardyti kompetentingų bendraminčių komandą, gebančią siekti užsibrėžto tikslo, ir įvertinti finansinius išteklius rezultatui pasiekti. Kitaip tariant, būtina sukurti organizacinę struktūrą, suformuoti komandą, susidedančią iš meninio vadovo (su kūrybine grupe), vadovaujančio kūrybinei veiklai, ir prodiuserio (su vadybos grupe), vadovaujančio organizacinei bei techninei veiklai. Tada lieka įvertinti savo galimybių ir rizikos veiksnius bei nebijoti rizikuoti ir nuosekliai dirbti.

Spektaklio kūrimo plano detalizavimas prasideda nuo terminų planavimo, t. y. tam tikrų konkrečių veiksmų, jiems atlikti priskirtų atsakingų asmenų, laiko, turimų išteklių ir patiriamų išlaidų planavimo bei derinimo. Taigi, spektaklio kūrimo fazės, apibrėžtos konkrečiais terminais bei pasiektais rezultatais (jie išreiškiami kokybės ir išlaidų kriterijais), yra šios:

Idėjos kūrimo ir generavimo fazė, lemianti koncepcijos originalumą, problematikos aktualumą, meninio sprendimo novatoriškumą, spektaklio įgyvendinimo formą, erdves, spektaklio

terminus, kūrybinės komandos (choreografas ar režisierius, atlikėjai, kompozitorius, scenografas, kostiumų dailininkas, šviesų dailininkas ir t. t.) sudėjtį, preliminarų biudžetą, potencialią auditoriją, finansavimo šaltinius, vadybinės komandos sudėjtį, reklamos ir sklaidos galimybes.

Veiklos planavimo fazė – tai konkretus tvarkaraštis, kuriame nurodomos užduotys, jas atitinkantis veiksmų planas, atsakingi asmenys, finansiniai ištekliai ir atlikimo terminai.

Veiklos organizavimo fazė – tai suplanuotų darbų parengiamasis etapas, kurio metu atrenkami spektaklio dalyviai, formuojama organizacinė komanda, įsigyjamos autorių teisės, pasirašomos sutartys, repeticijų ir spektaklių vietų paieška ir nuoma, rengiamas detalus biudžetas, techninė bazė, lėšų paieškos programos, sudaromas rinkodaros planas, pristatoma spektaklio scenografijos ir kostiumų koncepcija, muzikinė traktuotė ir t. t.

Veiklos įgyvendinimo fazė – tai spektaklio kūrimo procesas, į kurį įeina repeticijų laikotarpis, scenografijos kūrimas (dekoracijų, rekvizito, kostiumų gamyba, pirkimas, nuoma ir t. t.), rinkodaros plano koregavimas, bilietų pardavimo kampanijos, viešųjų ryšių akcijos, reklamos bei spektaklio viešinimo programos. Fazės pabaigoje, prieš premjerą, organizuojama spaudos konferencija, kuriami informaciniai pranešimai ir t. t.

Veiklos įvertinimo fazė – tai laikotarpis po premjeros, per kurį įvertinami pasiekti rezultatai bei rūpinamasi jau pastatyto spektaklio sklaida ir

populiarinimu, pajamų iš spektaklio gavimu, ataskaitų rėmėjams rengimu ir biudžeto balanso įvertinimu.

Teatre niekas niekada nestovi vietoje, teatro žavesys – judėjimas, gyvybė, netikėtumas. Čia laimi tie, kurie mokosi iš savo patirties, bet kitų žmonių klaidų, tiki teatro galia, aistringai siekia užsibrėžto tikslo. Anksčiau ar vėliau juos aplanko sėkmė.

Ryšių su visuomene ABC

KRISTINA SAVICKIENĖ

Ryšiai su visuomene ir tikslinės auditorijos. Ryšiai su visuomene, arba viešieji ryšiai, – tai vadybos šaka, kurios tikslas – informuoti visuomenę, formuoti teigiamą aplinką ir visuomenės nuomonę apie organizaciją ir jos veiklą, keisti požiūrį į organizaciją, spręsti krizines ir konfliktines situacijas. Ši vadybos šaka sieja skirtingas sritis: rinkodarą, informacijos vadybą, pardavimo skatinimą, reklamą, strateginę vadybą. Scenos menų organizacijos (teatrai ir trupės) pasitelkia ryšių su visuomene ir komunikacijos priemones pirmiausiai tam, kad skleistų informaciją apie savo organizaciją ir jos kuriamus produktus (spektaklius ir kt.) plačiajai visuomenei. Dažniausiai tam naudojami žiniasklaidos kanalai, tačiau vis svarbesnį vaidmenį atlieka ir socialiniai tinklai, tinklaraščiai bei kitos naujosios kartos komunikacijos priemonės. Kiekviena rinkoje veikianti organizacija vykdo tam tikrą ryšių su visuomene strategiją – net tos organizacijos, kurios nusprendžia nekomunikuoti su visuomene, jau priima strateginį ryšių su visuomene sprendimą.

Išskirtinis scenos menų organizacijų ryšių su visuomene ypatumas yra riboti finansiniai biudžetai ir išplėstinis ryšių su visuomene specialistų veiklos laukas (neretai į tokių organizacijų ryšių su visuomene sąvoką įeina ir reklama, rinkodara, bilietų pardavimo skatinimas, vidinė ir išorinė komunikacija).

Scenos menų organizacijų ryšių su visuomene tikslinės auditorijos gali būti labai įvairios, tačiau dominuojančios stambios grupės yra šios: vartotojai (esami ir potencialūs), žiniasklaidos atstovai (ypač dirbantys kultūros srityje),

scenos menų ekspertai (recenzijas rašantys teatro, šokio kritikai ir kt.) bei kultūrą finansuojantys fondai. Su visomis šiomis auditorijomis reikia palaikyti ryšius, kad organizacija veiktų sėkmingai.

Ryšių su visuomene veiklos efektyvumas matuojamas atsižvelgiant į kampanijai keliamus tikslus. Scenos menų organizacijų tikslai dažniausiai yra salių užpildymas ir projektų finansavimas iš valstybės bei kitų fondų.

Ryšių su visuomene priemonės.

Sėkminga ryšių su visuomene veikla grįsta gebėjimu parinkti tinkamas komunikavimo priemones ir jų naudojimo trukmę. Pagrindines ryšių su visuomene priemones galima suskirstyti į tokias grupes: darbas su žiniasklaida, specialieji renginiai, ryšių su visuomene kampanijos, leidiniai ir prisistatymas.

Darbas su žiniasklaida. Tai įdomiai ir kūrybingai pateiktos naujienos spaudoje, radijuje, televizijoje: spaudos pranešimai, interviu, pokalbiai, diskusijos, straipsniai, reportažai, laidos ir kt.

Specialieji renginiai. Tai platus renginių spektras, įskaitant spaudos konferencijas, seminarus, susitikimus su menininkais, šventes, parodas ir kt.

Akcijos ir kampanijos. Ryšių su visuomene kampanijos dažniausiai vykdomos pagal įvairių veiksmų planą, į kurį gali įeiti reklama, veikla socialiniuose tinkluose, konkursai, akcijos, nuolaidos, dalyvavimas socialinėse kampanijose ir pan.

Leidiniai. Tai įvairaus pobūdžio publikacijos ir leidiniai, pristatantys organizaciją ir jos veiklą ar projektus: spektaklius, kūrėjus, idėjas, istoriją ir pan.

Prisistatymas. Pagrindinė šių laikų meno organizacijų prisistatymo platforma – interneto svetainė. Šokio trupės ar teatrai taip pat turi galimybių surengti savo veiklos ir idėjų pristatymus tarptautiniuose scenos menų festivaliuose Lietuvoje ir užsienyje, konferencijose, specializuotose šokio mugėse, laisvalaikio paslaugas pristatančiose parodose (pvz., „Litexpo“), viešose diskusijose ir pan. Tam tikslui ruošiami pristatymai, spaudos pranešimai ar spaudos konferencijos, kartais – speciali meninė programa.

Strategijos planavimas. Planuojant trumpalaikes ar ilgalaikes ryšių su visuomene strategijas, svarbu parengti planą, kuris apimtų šiuos žingsnius:

1. Apibrėžti tikslingą auditoriją(-as)
2. Išsikelti ryšių su visuomene kampanijos tikslus
3. Suformuluoti pagrindinę kampanijos mintį ar idėją
4. Įvertinti šiam tikslui skiriamą biudžetą
5. Pasirinkti ryšių su visuomene priemonę ir kanalų
6. Įvertinti rezultatus

Biudžetas. Išsiplėtus galimybėms skleisti informaciją internetu, ypač įsigalėjus socialinių tinklų erai, atsirado daugiau galimybių pasiekti vartotojus skiriant mažai arba visai neskiriant lėšų. Tačiau reikia nepamiršti, kad tam reikalingas įdirbis – nuolatinių „sekėjų“ publikos auginimas ir jaukinimas (akcijos, žaidimai, kvietimų loterijos). Be to, negalima vien tuo apsiriboti, nes, be jau esamų vartotojų, reikia stengtis pasiekti ir potencialius vartotojus, kuriems atrasti neretai reikia ir biudžeto.

Biudžetas ryšiams su visuomene gali būti skiriamas iš projektui įgyvendinti skirtų lėšų, taip pat tai gali būti procentas nuo bilietų pajamų, natūriniai mainai su reklamos ar žiniasklaidos organizacijomis, kitais verslo partneriais.

Komunikacijos kanalai. Atsižvelgiant į plano tikslus ir biudžetą, parenkami komunikacijos kanalai. Komunikacijos kanalai gali būti asmeniniai ir beasmeniniai – pirmuoju atveju informaciją perduoda vienas asmuo kitam, antruoju pasitelkiamos įvairios žiniasklaidos priemonės ir internetas. Tyrimai rodo, kad efektyviausias rinkodaros būdas yra asmeninis – ypač iš lūpų į lūpas, kai informaciją apie produktą kitam asmeniui perduoda draugas, specialistas ar kitas asmuo, kurio nuomonė svarbi. Tačiau šis procesas yra sunkiai suvaldomas.

Įvardydami komunikaciją beasmeniais kanalais, kalbame apie šias priemones:

- * Spauda (laikraščiai, žurnalai)
- * Radijas ir televizija
- * Internetas
- * Išorinė reklama
- * Naujosios informavimo priemonės (SMS žinutės, teminių radijo ir televizijos raidų įrašai internete ir pan.)

Ryšiai su žiniasklaida. Kadangi šokio organizacijų ryšių su visuomene biudžetai dažniausiai yra labai riboti, itin naudinga užmegzti bei palaikyti gerus santykius su žiniasklaidos priemonių kultūros bei pramogų skiltyse dirbančiais žurnalistais. Jei organizacija dar tik pradeda savo veiklą, naudinga apžvelgti visą žiniasklaidą, išsirinkti tas priemones,

kurios rašo, transliuoja laidas apie kultūrą, rasti ten dirbančių žurnalistų kontaktus ir susidaryti išsamią duomenų bazę. Šiems žmonėms vertėtų siųsti žinutes elektroniniu paštu, kvietimus į premjeras, skambinti ir bendrauti su jais asmeniškai.

Vartotojų duomenų bazės. Kiekviena verslo organizacija stengiasi palaikyti nuolatinį ryšius su savo vartotojais – didelės organizacijos šią veiklą atiduoda į tokias paslaugas teikiančių įmonių rankas arba perka ir diegia brangias klientų valdymo sistemas.

- * Scenos menų organizacijoms taip pat būtina palaikyti ryšius su savo vartotojais. Keletas patarimų, kaip tai daryti:
- * Periodiškai renkite savo spektaklių žiūrovų apklausas. Rinkite jų duomenis ir vėliau siųskite jiems informaciją su savo naujienomis.
- * Susikurkite kuo išsamesnę duomenų bazę, kurioje matytųsi klientų informacija – ne tik amžius, lytis ir pan., bet ir kokie spektakliai tam žmogui patinka, kur jis lankosi.
- * Interneto svetainėje sukurkite naujienlaiškį, kurį gauti gali registruoti asmenys – turėsite žmonių, norinčių reguliariai gauti jūsų naujienas, duomenų bazę.
- * Naudokitės „Facebook“ ir kitų socialinių tinklų teikiamomis galimybėmis pasiekti vartotojus.
- * Kartą per metus naujiems vartotojams pritraukti renkite atvirų durų dienas – jų metu taip pat rinkite duomenis.
- * Siųsdami informaciją vartotojams, leiskite jiems pasijusti ypatingiems – tegu jie gauna asmenišką, įdomesnę žinutę negu išplatinta žiniasklaidos kanalais, pasiūlykite jiems nuolaidų ir pan.

- * Kurkite ištikimų klientų programas – kad į jūsų spektaklius kelintą kartą sugrįžę žiūrovai jaustųsi laukiami, savi, reikalingi.
- * Renkite susitikimus su menininkais, diskusijas, pokalbius po spektaklių.
- * Formuokite gerbėjų klubą aplink savo organizaciją, įsileiskite savanorius ir praktikuokite su šie žmonės neretai tampa meno organizacijų „nemokamais advokatais“.

Naudingos nuorodos

Tarptautinės organizacijos ir mugės

Šiaurės ir Baltijos šalių šokio profesionalų bendradarbiavimo tinklas „Kedja“ – www.kedja.net
Tarptautinė šokio taryba (CID) – www.cid-portal.org
Tarptautinė šokio mugė (Diuseldorfas, Vokietija) – www.tanzmesse-nrw.com

Elektroniniai informaciniai leidiniai, forumai ir šokio enciklopedijos

Žurnalo „Ballet-Dance Magazin“ ir šokio kritikų forumo svetainė – www.ballet-dance.com
Šiuolaikinio šokio ir baletu forumai – www.ballet-dance.com/forum
Šokio televizijos kanalas „Dance Channel“ – www.dancechanneltv.com
Šiuolaikinio šokio forumas (JAV) – www.answers.com/topic/modern-dance
Šiuolaikinio šokio informacinės naujienos iš viso pasaulio – www.topix.net/arts/modern-dance
Įvairių šokio rūšių portalas „Voice of dance“ – www.voiceofdance.com
Šokio enciklopedija (anglų kalba) – www.infoplease.com/encyclopedia/1dan.html
Šokio enciklopedija „Dancepedia“ – www.dancepedia.com
Mažoji baletu enciklopedija (rusų kalba) – www.ballet.classical.ru
Informacija apie šokio knygas – www.dancebooks.co.uk

Užsienio vasaros šokio mokyklos

Šokio festivalis Vienoje „ImPulsTanz“ – www.impulstanz.com
Rusijos šokio agentūra „TSEKH“ – www.tsekh.ru
Tarptautinė šiuolaikinio šokio konferencija ir festivalis Bytome (Lenkija) – www.conference.stt.art.pl
Amerikos šokio festivalis – www.americandancefestival.org

Specializuota šokio danga ir jos tvirtinimo juostos

UAB „Rėdžius“ – www.redzius.lt (atstovauja firmoms „Gerriets“ – www.gerriets.com ir „Harlequin“ – www.harlequinfloors.com)
UAB „Audiotonas“ – www.audiotonas.lt (atstovauja firmoms „Tüchler“ – www.tuechler.at ir „Show Technology“ – www.showtech.com.au)

Kitos nuorodos

Svetainė apie ekologiją ir ekologiškus produktus – www.gyva.lt
Socialinė-kūrybinė svetainė kuriantiems šiuolaikinius menus – www.contemporaryperformance.com

Visus komentarus dėl šio leidinio
bei pageidavimus ar pasiūlymus dėl
būsimų „Šokėjo ABC“ laidų siųskite
Lietuvos šokio informacijos centrui
elektroniniu paštu info@dance.lt
ir sigitaiv@gmail.com

Redaktorė – Aušra Karsokienė
Dailininkas – Tomas Mrazauskas

Išleido Lietuvos šokio informacijos centras
Šiltadaržio g. 6, LT-01124 Vilnius

www.dance.lt

AE

www.dance.lt